

Günter Grass'ın “Yengeç Yürüyüşü” Romanında ‘Konrad’ Karakterini Dijital Kuşak Olarak Çözümleme¹

Şenay Kaygın , Erzurum

 <https://doi.org/10.37583/diyalog.1030727>

Öz

“Yengeç Yürüyüşü” romanında, 1945 yılında Nasyonal Sosyalist dönemde torpillenen ‘Wilhelm Gustloff’ gemisinin batırılış öyküsüyle birlikte Pokriefke ailesinin üç kuşak üyelerinin de aile öyküsüne yer verilmiştir. ‘Y kuşağı’ teknolojiye olan yatkınlığı ile bilinirken, günümüzde ‘Z kuşağı’, iletişim araçları olarak internet ve akıllı telefonları daha etkin bir şekilde kullanmaktadır. Bu durumda her iki dijital kuşak da iletişim teknolojilerini iyi derecede kullanan teknoloji gurusu olarak kabul edilmektedir. Dijital temelli teknolojik gelişmelerin yaşamı değiştirmeye başladığı iki binli yıllar bu bağlamda dönüm noktası olarak ele alınabilir. Romanın olay örgüsünde 1995’lere gelindiğinde genç Konrad’ın dijital iletişim aracı olarak bilgisayar kullanması sonucunda internetten beslenen antisemitizmle yollarının kesişmesinin de öyküsü anlatılır. Romanda, ben-anlatıcı Paul’un başarısız gazetecilik kariyeri, ironik bir şekilde, yetenekli bir bilgisayar kullanıcısı olan oğlu Konrad’ın Neo-Nazilerin www.blutzeuge.de sayfasını düzenli olarak ziyaret etmesi gerçeği ile bir paradox oluşturur. Baba Paul’un başarısızlığının aksine Konrad, büyükanne Tulla’nın yardımıyla bir bilgisayar edinerek ihtiyacı olan bilgiyi elde etmekte başarılı olacaktır. Ancak, istediği bilgiye kavuşan Konrad, internet aracılığıyla bir yandan başarılı araştırmalara imza atarken öte yandan da internet üzerinden tanıştığı bir genci öldürme eylemine karışır. Bu olayla Nasyonal Sosyalist döneminin ideolojik propaganda çalışmalarının Neonazizm aracılığıyla yürütülmeye devam edildiğine bir göndermede bulunduğu söylenebilir. Bu çalışmada üçüncü kuşak aile üyesi olan Konrad’ın dijital ortamı kullanarak kendisinden önceki kuşakların hatalarını yinelediği kesitler, metin odaklı bir yaklaşımla irdelenerek örnek ve alıntılarla çözümlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Günter Grass, Yengeç Yürüyüşü, Dijital Kuşak, Nasyonal Sosyalizm.

Abstract

The analysis of the character “Konrad” as a digital generation in Günter Grass's “Crabwalk” novel

In the novel “Crab Walk”, the story of the sinking of the ship “Wilhelm Gustloff”, which was torpedoed in the National Socialist period in 1945, and the family story of three generations of members of the Pokriefke family is mentioned. While “Generation Y” is known for their penchant for technology, “Generation Z” now uses the Internet and smartphones more effectively as a means of communication. Both digital generations are considered technology experts who use communication technologies well. The 2000s, when digital-based technological developments began to change life, can be considered as a turning point in this context. In the plot of the novel, when it comes to 1995, the story of young Konrad's crossing of paths with internet-fed antisemitism as a result of using the computer as a digital communication tool is also told. In

Einsendedatum: 29.10.2021

Freigabe zur Veröffentlichung: 01.12.2021

¹ Bu çalışma, 30 Eylül-2 Ekim 2021 tarihleri arasında Edirne Trakya Üniversitesi'nde online olarak düzenlenen XV. Uluslararası Türk Germanistik Kongresi'nde sunulan bildiri metninin genişletilmiş şeklidir.

the novel, the self-narrator Paul's failed journalistic career is ironically containing paradoxes by the fact that his son Konrad, a gifted computer user, regularly visits the Nazis' www.blutzeuge.de. Contrary to the failure of Father Paul, Konrad will be successful in obtaining the information he needs by acquiring a computer with the help of Grandma Tulla. However, getting the information he wanted, Konrad is involved in the act of killing a young man he met on the internet, while conducting successful research on the internet. With this incident, it can be said that a reference is made to the fact that the ideological propaganda works of the National Socialist period continued to be carried out through Neo-Nazism. In this study, the sections in which Konrad, a third generation family member, repeated the mistakes of previous generations by using the digital environment, will be analyzed with a text-oriented approach and will be shown with examples and quotations.

Keywords: *Günter Grass, Crab Walk, Digital Generation, National Socialism.*

EXTENDED ABSTRACT

In this study, the story of the sinking of the ship “Wilhelm Gustloff”, which was torpedoed by the Russian submarine in World War II, is thematized in Günter Grass’ novel “The Crab Walk”. In addition, the history of three generations of family members in the Pokriefke family was also examined. The events during the Second World War, which the Germans considered taboo during the Nazi era in 1945, and the ship disaster are also considered.

In addition, the study briefly informs about the technology trend of the Y generation and how the Z generation uses the internet and smartphones more effectively as means of communication today. Both of the digital generations examined stand out as technology experts who make good use of communication technologies. In this context, the two millennia are considered to be an important time when digital-based technological developments began to change life. The analysis of the plot of the novel shows that the figure of Konrad uses the computer as a digital communication tool very well. In the novel, the path of the technology and internet user Konrad crosses with a page that deals with asceticism, and the events on this topic are fictionalized.

The study attempted to deal with the paradoxes created by the relationship between this father and this son in the context of the event, which also included grandmother Tulla. Grandson Konrad had a lot of success using the digital environment thanks to the computer his grandmother bought him. However, getting the information he needed eventually had a negative impact on him and resulted in his committing murder. In the study, parts of Konrad's conversations with a young man named David, whom he does not know on the internet, were analyzed and interpreted. We can say that some contradicting information Konrad received over the internet led him to wrong. In this study, there are also many parts of which we can say that the ideological propaganda works of the Nazi era are attempted to be carried out by neo-Nazism.

Mother Tulla Gustloff gives birth to her son Paul when her ship sinks. Tulla has not been a very good mother to her son Paul since he was born. Hence, there is not a very close mother-son relationship between them. On the contrary, mother Tulla, who cannot develop a close friendship with her son, is very interested in her grandson Konrad. As soon as he recognized Konrad's talent and interest in technology, he gives his grandson a computer. Tulla’s goal is clear. All his life he wants Paul to write about his birth and all of his past during the ship's sinking. However, Paul does not comply with Mother Tulla’s request. Unable to grant her desires, the grandmother begins to take care of her grandchild, whose talent she discovered, and begins to realize her plans, meeting all his material and moral needs. The grandmother also bought Konrad a computer and helped him to visit the Nazis' website at www.blutzeuge.de on a regular basis.

As a result of the research, it was found that the character of Konrad, a third-generation family member, successfully used the digital environment and actually repeated the mistakes of the previous generations. Because during the Second World War and the Nazi era, Wilhelm Gustloff, a member of the NSDAP, was shot by a Jewish medical student named David Frankfurter. The study attempted to shed light on the connection of the third-generation family member, Konrad's murder of a Jewish youth, through his involvement in an act very similar to the real murder of Wilhelm Gustloff during World War II, with the digital environment and possibilities. The negative effects of the use of technical means of communication such as the internet and computers in the execution of the murder in question attracted attention.

After all, as we mentioned at the beginning of the study, Father Paul’s generation made important contributions to the development of advanced technologies of the time, such as

computers and the internet. On the other hand, Generation Y, whose son Konrad can be added to, is the generation that uses communication technologies more effectively than the previous generation. Based on all this information, we can say that the character of Konrad in the novel belongs to the Y generation and is a young person who can successfully benefit from the communication technologies of the digital age.

In this study, we tried to interpret what Konrad did in the digital environment using various examples in order to analyze his character. These sections made it easier for us to understand how Konrad character uses the digital environment and what benefits it has from it, and also made it possible for us to understand what positive or negative contributions the digital world has for Konrad.

Giriş

Günter Grass, Alman yazınının 20. yüzyıla damgasını vuran önemli yazarlarından. İlk romanı olan “Teneke Trampet” (2018) (Die Blechtrommel 1959), yazarın yazarlık serüvenindeki başarısını belirleyen önemli bir yapıttır. Onu dünya çapında ünlendiren İkinci Dünya Savaşı yıllarının yansıtıldığı “Teneke Trampet” 1979’da sinemaya uyarlanır ve Oscar Ödülünü alır. Film aynı yıl ayrıca Cannes Film Festivali Altın Palmiye ödülüne de layık görülür. Ancak yazar, başarı öyküsünü Nobel Edebiyat Ödülü’nü alarak sürdürür. 1999 yılında Nobel Edebiyat Ödülü’nü kazanan yazar, ‘20.yüzyılın yazarı’ unvanının da sahibi olur (Boyken / Immer 2020: 187).

Yapıtlarında dünya tarihini yakından ilgilendiren Nasyonal Sosyalizmi mercek altına alan Günter Grass, “Yengeç Yürüyüşü”²nde (Im Krebsgang) İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanların tabu olarak gördükleri Gustloff Gemisinin Rus denizaltısı tarafından batırılışının öyküsünü kaleme alır. 1995 yılında Grass’ın “Uzak Tarla” adlı romanına olan tepkisini göstermek için kitabı yırtan Marcel Reich-Ranicki, “Yengeç Yürüyüşü”nü okurken bazı yerlerinde gözlerinin dolduğunu, ağlamamak için kendini zor tuttuğunu ifade ederek romanın Grass’ın ömrü boyunca yazdığı en iyi ve en etkileyici kitap olduğunu söyler (Aktaran: Wassmann 2009: 312).

Almanların Nasyonal Sosyalist dönemde gerçekleştirdikleri eylemler sonucunda suçluluk duygusu hissetmeleri ve Nazi damgası ile karşı karşıya gelmekten korkmaları, böylesine bir felaketi adeta yok saymalarına neden olmuştur. Tabuların üzerini aralayan Grass, “Yengeç Yürüyüşü”nde gerçeklerin gün yüzüne çıkması konusunda önemli bir hamlede bulunmuştur. Romanda, Gustloff Gemisine adı verilen Wilhelm Gustloff başta olmak üzere onun ölümüne neden olan David Frankfurter ve gemiyi torpilleyen denizaltı komutanı Aleksander Marinesko ön plana çıkan tarihsel kişilerdir. Romanda tarihsel kişilerin yanı sıra Pokriefke ailesi de yer alır. “Yengeç Yürüyüşü”nde dijital kuşak olarak çözümlenmeye çalışılacak olan Konrad karakteri ve baba Paul, büyükanne Tulla ve anne Gabi olmak üzere tamamen kurmaca kişilerden oluşan Pokriefke ailesinin üç kuşak üyelerinin aile öyküsü dikkat çekmektedir.

Pokriefke ailesinin öyküsünün temelinde geminin batması esnasında dünyaya gelen Paul’ün yaşam öyküsünün yer almasının dışında bir diğer önemli konu ise 1995’lere gelindiğinde Konrad’ın bilgisayarı dijital iletişim aracı olarak nasıl kullandığıdır. Konrad’ın aktif bir bilgisayar kullanıcısı olması da yolunun internetin körüklediği antisemitizmle kesişmesine neden olur. Romanda ben-anlatıcı Paul, başarısız bir gazeteci görüntüsü çizer. Buna karşılık oğlu Konrad, Neo-Nazilerin www.blutzeuge.de sayfasını düzenli olarak ziyaret eden, teknolojiyi ve bilgisayarı yetenekli bir şekilde kullanan bir karakter olarak dikkatleri üzerinde toplar. Baba Paul’ün yaşamı aslında başarısızlıklarla doludur. Babasının aksine Konrad, büyükannesinin yardım ve desteği ile bir bilgisayar sahibi olur ve gerekli tüm bilgileri edinme şansını elde eder.

² *Yengeç Yürüyüşü* adlı romanın Türkçe çevirisi çalışmamızda birincil kaynak olarak temel alınmıştır. Grass, Günter (2003): *Yengeç Yürüyüşü*, (Çev: İlknur Özdemir), 2. Basım, İstanbul: Can Yayınları.

Bu çalışmada ‘Konrad’ karakterinin dijital kuşak olarak çözümlemesi yapılacaktır. Ayrıca, üç kuşak aile üyelerinin en küçüğü olan Konrad’ın, İkinci Dünya Savaşı yıllarında işlenen bir cinayete benzer bir eyleme karışarak kendisinin de bir genci öldürmesinin dijital çağ ve olanaklarıyla olan bağlantısı irdelenecektir.

Kuşaklar Arası Teknoloji Kullanımı

Son yıllarda birçok araştırmada olduğu gibi, internet hem siyasi hem de sosyal faaliyetlerde bir iletişim ve eylem aracı olarak kullanılmaktadır. Pek çok kurum ve kuruluşun fikir ve eylemlerini siber dünyada / internet ortamında paylaştığına tanık oluyoruz. Görsel sanatlar, müzik, dans ve benzeri sanatlar yanında edebiyat da siber ortamdaki yararlanan bir alan olarak öne çıkmaktadır (Nahya 2012: 10). Dolayısıyla günümüzde internetin bir iletişim aracı olarak geniş bir alana yayıldığı bir gerçektir.

Çok hızlı bir şekilde gelişen ve değişen iletişim araçları insanların yaşam biçimlerini de hızlı bir şekilde değiştirmektedir. Söz konusu değişim, kuşaklar arası teknoloji kullanımının sınıflandırılmasıyla sonuçlanmıştır. 1980-1996 arasında doğan ve Y Kuşağı olarak sınıflandırılanlar, teknoloji ve sosyal medya çağının ortaya çıkışına yakından tanıklık eden ‘dijital kuşak’ olarak kabul edilirken, Z kuşağı bilgiye her an erişilebilen teknolojik yeniliklerin yaygınlık kazandığı milenyum çağına dâhil edilmektedirler. Kuşak teorisine göre çeşitli yaş grupları başta olmak üzere bazı sosyal, psikolojik, ekonomik ve coğrafi faktörler incelenerek bu grupların yaşama bakış açıları, tepkileri, beklentileri gibi yaşam algıları çerçevesinde bilimsel verilerle sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda da kuşakların ayırt edici özelliklerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir (Ardıç / Altun 2017: 13). Başka bir deyişle Milenyum olarak adlandırılan 1980-2000 yılları arasında doğanlar Y kuşağı, 2000 yılı ve sonrasında doğan Z kuşağı (2000-2021) ise teknoloji gurusu olarak nitelendirilebilir.

Bilgisayarların ve internet teknolojilerinin gelişmesinde önemli katkıları olan X kuşağının ardından gelen Y kuşağı kendisinden önceki kuşağın geliştirdiği iletişim teknolojilerini en etkin biçimde kullanan kuşaklardan biridir. Değişen teknoloji sonucunda Y kuşağının yaşam şeklinde de belirgin değişiklikler olmuştur. Örneğin X kuşağının döneminde ankesörlü telefon kullanımı yaygınken Y kuşağı cep telefonlarıyla kolay bir şekilde iletişim olanağına sahip olmuştur. Önceki kuşaklara kıyasla Y kuşağı sahip oldukları akıllı telefonlarla anlık olarak gündemi yakalayabilmektedir (Kuyucu 2017: 846).

Bu durum “Yengeç Yürüyüşü”nde iyi bir bilgisayar kullanıcısı olan Paul’ün yanı sıra oğlu Konrad’ın babasından bir adım daha öne geçerek ihtiyaç duyduğu hemen her konuda internetten yararlandığı gerçeğini getirir akıllara. İletişim, insanın kendini ve toplumu bir amaca yönelik yeniden üretmesi olarak değerlendirilmektedir. İplikçi’ye göre iletişim kavramı her zaman 'ortaklık' tanımlaması ile açıklanamaz. İnsanları bir arada tuttuğu düşünülen iletişim tam tersi onların birbirinden uzaklaşmasına da neden olur (İplikçi 2015: 17). İnsanları bir arada tutması beklenen fakat yanlış kullanım sonucunda da birbirlerinden uzaklaştıran iletişim “Yengeç Yürüyüşü”ndeki Konrad karakterinin

internette tanıştığı ve izini sürdüğü Wolfgang Stremplin'i öldürmesi olayı ile ilişkilendirilebilir. İletişimin ve bilgiye ulaşmanın en kolay yolu olan internetin olumsuz anlamda kullanılması, iki gencin birbirlerinden uzaklaşmasına ve sonunda bir cinayetin işlenmesine yol açar.

“Yengeç Yürüyüşü” Romanında Olay Örgüsü

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru, 30 Ocak 1945'te Baltık Denizi'nde tüm zamanların en büyük deniz faciası yaşanmıştır. Sovyet ordularından kaçan binlerce Doğu Prusyalı göçmenin bulunduğu Wilhelm Gustloff gemisi, bir Sovyet denizaltısı tarafından torpillenerek batırılır ve faciadan on bine yakın yolcudan çok azı kurtulur. Günter Grass, bu facia etrafında kurguladığı romanında, gemi torpillendikten hemen sonra bir erkek çocuğu dünyaya getiren Tulla Pokriefke'nin öyküsünü kaleme alır. Tulla'nın oğlu ben-anlatıcı Paul Pokriefke romanda, facianın yaşanmasından elli yıl sonra hem yaşanan felaketle yakından ilişkisi olan kendi yaşam öyküsünü anlatır hem de yakın tarihe dek Almanya'da ‘tabu’ olarak görülen gemi faciası ile savaş kurbanı olan sivil Alman halkının yaşadığı sorunlara yer verir.

1936'da ve 1995'te işlenen, birbirine benzeyen iki cinayet bağlamında Naziler ve Neo-Naziler, Hitler iktidarı ve günümüz Almanya'sının politik konumu, internette beslenen antisemitizm, gemiye adını veren Nazi yöneticisi Wilhelm Gustloff'un ve gemiyi torpilleyen Rus komutanın öyküsü de olay örgüsüne dâhil edilmiştir. Grass romanda, savaş suçlusu olarak imlenen Almanların aynı zamanda birçok acıyla yüzleşmiş bir millet olduğunun altını çizerek, yaşadıkları topraklardan sürülen ve zamanla unutulmuş insanların yaşadıklarını gün yüzüne çıkarır.

Gustloff gemisinin batışı sırasında oğlu Paul'u dünyaya getiren Tulla, Paul'a iyi bir annelik yapamaz. Doğum yaptıktan sonra bile onu gerektiği gibi besleyemez ve Paul'ü gemide bulunan diğer bazı kadınlar besler. Tulla, savaştan sonra geçimini sağlamak için marangoz atölyesinde çalışmak zorunda kalır. Zorlu çalışma koşulları nedeniyle oğlu Paul ile ilgilenemez hatta çoğu zaman onu adeta yok sayarak görmezden gelir. Bunun aksine Tulla, torunu Konrad'ın üzerine titrer ve onun eğitim masrafları dâhil tüm maddi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır. Aynı zamanda ona bir bilgisayar alarak Neo-Nazilerin www.blutzeuge.de sayfasını düzenli olarak ziyaret etmesine de böylelikle öncülük etmiş olur. Çok iyi bilgisayar kullanan Konrad, gerekli bilgilere çok hızlı ve eksiksiz bir şekilde ulaşmayı başarır ve talihsizlikle sonuçlanacak bir eylemde bulunarak Nazi karşıtı genci öldürerek bir cinayet işler.

Dijital Kuşak Olarak ‘Konrad’ Karakteri

Grass, romanda gün yüzüne çıkmamış, haber değeri olan, tarihte yaşanmış gerçek bir olayı kurmaca yoluyla yeniden ele alarak anlatmıştır. “Yengeç Yürüyüşü” romanında tarihsel gerçeklere göndermeler vardır. Gustloff gemisinin batırılması üzerine kurulu bir anlatı olan “Yengeç Yürüyüşü”, “Tarih konulu bir yapıtın gerçeklikle olan ilişkisini belgelemek açısından önemli bir yapıt olarak imlenebilir” (Gögebakan 2007: 63). İnternet

ortamındaki iki gencin tartışmaları çerçevesinde kurgulanan kurmaca, yaşanmış gerçekliğe bir gönderme olarak algılanabilir. Çünkü yazar, gerçekte yaşanmış bir olay olan Nasyonal Sosyalist Parti'sinin İsviçre sorumlusu Wilhelm Gustloff'un öldürülmesinin yanında geminin batırılması ve Konrad'ın cinayet eyleminin konu edildiği çerçeve öykülere de verir.

Romanın başlarında yeni medya aracı olarak 'internet' konusuna değinilir. Yaygınlaşan bilgisayar ve internet kullanımı roman kişilerinin sıklıkla başvurdukları iletişim aracı olarak belirlenir ve dikkatleri üzerine çeker. Grass'ın romanın kurgusunu şekillendirirken kasıtlı olarak interneti bir araç olarak kullandığı söylenebilir. Anlatıda baba Paul internette gezinirken paylaşımlar yapanın oğlu Konrad olduğunu bilmeden onu takip etmeye başlar. Paul kısa bir süre sonra aşırı sağ söylemlerde bulunan kişinin oğlu olabileceği kuşkusunda yanılmaz. Konrad, büyükannesinin etkisiyle komik çizgi adamlarla süslediği sitesinde ailesiyle ilgili bilgiler verdiği sırada kendisini ele verir ve babası Paul, onu internette sarf ettiği “Schwerin Dostları adına ve büyükannemin beyaz saçlarının üzerine yemin ettim ki doğruyu, yalnızca doğruyu söyleyeceğim [...]” (Grass 2003: 84) ifadelerinden tanır.

1999 ve 2000’li yıllarda kullanımı yaygınlaşan bilgisayarın hızlı bir şekilde iletişim dünyasında yer alması sonucunda, mesleği gereği Paul de bir bilgisayar edindir. Paul’ün gazetecilik mesleği anlatıda, sosyal medya çağında iletişim aracı olarak gazeteciliğin önemine bir gönderme olarak algılanabilir. Paul de aslında kendisinden sonraki kuşağa göre, kendi döneminde yaygınlık kazanan internet kullanımından iyi derecede anlamaktadır ve usta bir bilgisayar kullanıcısı sayılmaktadır;

Bilgisayar piyasaya çıkar çıkmaz modemli bir *mac* edindim hemen. Mesleğim gereği, dünyanın dört bir yanında dolaşıp duran bilgileri avlamak zorundayım. Bilgisayar kullanmakta adam akıllı ustalaştım. Çok geçmeden *browser* ve *hyperlink* gibi sözcüklere Çince’ymiş gibi bakmaz olmuştum bile. Fareyi tıklatarak yararlı bilgileri topluyordum, gereksizleri silip atıyordum; canım istediği için ya da can sıkıntısından sohbet odalarının birinden çıkıp ötekine girmeye, çöpe atılacak en aptalca mesajlara yanıt vermeye başladım., iki-üç porno sitesini ziyaret ettim; böyle amaçsızca dolaştıktan sonra sonunda hemen şu Nazi kalıntılarının hem de Neo-Nazilerin zehirlerini nefret yüklü sayfalara kustukları sitelere ulaştım. Ve birdenbire – aranan sözcük olarak bir gemi adını kullanarak – doğru adresi tıkladım: ‘www.blutzeuge.de.’ ‘Schwerin Dostları’, gotik harflerle bir sürü palavra sıralıyordu. Bir Şehit’ten söz ediyordu. (Grass 2003: 10-11)

Tam otomatik arşivler, bilgisayarların ve internetin sunduğu olanaklarla farklı bir bellek türü olan dijital bellek anlayışını yaratır. Geleneksel medyanın içerikleri dijital ortama aktarılmış veya dijital medyaya benzetilerek eski medya yeni medyanın alt medyasına dönüşme sürecini tamamlamıştır. Böylece günümüz ve eski medyalar arası etkileşim taklit, yeni fikirlerin ileri sürülmesi ve anıların bir araya getirilmesi sonucunda yeni medyayı oluşturulur. Anılardaki boşluklar da yeniden doldurularak tamamlanır ya da yazılmamış kayıt altına alınmamış olanların anlatılması gerekebilir (Lee 2017: 42). Paul’ün anlatıda yaptığı da aslında tam olarak kayıt altına alınmamış olan yaşamının büyük bir kesitini okurla paylaşmaktır. Konrad’ın ise büyükannenin yönlendirmesiyle geçmişte yaşanmış anıların boşlukta kalan kısmını yeniden doldurularak tamamlamaya çalıştığı düşünülebilir.

“Yengeç Yürüyüşü”nün başkişilerinden olan Tulla, önemli kurmaca karakterlerdendir. Kurmaca kişiler arasında en dominant karakter Tulla’dır. Romanda, gazeteci Paul Pokriefke, annesi Tulla’nın da ısrarı ve isteği üzerine 'Wilhelm Gustloff' gemisiyle bağlantılı olan yaşamını anlatmaya çalışır. Bunun için internette araştırma yaparken yaşadığı yerin birdenbire gündeme geldiğini fark eder. Kimliği belli olmayan biri Paul Pokriefke'yi kuşkuya düşüren belgeler, tarihler gibi kişisel bilgiler paylaşmaya başlar;

İlk başta, tarihin çoktan silip attığı bu taşra kasabasının turistler dışında kimseyi ilgilendireceğini sanmamıştım, ama sonradan hikayemin başladığı yer, internette birdenbire gündeme geldi. Kim olduğu bilinmeyen biri, tarihler, sokak adları, okul karneleri içeren kişisel bilgiler sunuyordu orada, benim gibi geçmişe meraklı biri için bunlar bir define sandığıydı. (Grass 2003: 10)

Nazi propagandasının yapıldığı bir sitede iz süren Paul bir süre sonra bu paylaşımlardan kendi oğlu Konrad'ın sorumlu olduğunu keşfeder. Konrad, sanal Wilhelm Gustloff rolünü üstlenerek dijital ortamdaki Nazi propagandasına dâhil olur ve sonunda bir Yahudi lise öğrencisinin öldürülme olayına karışır. Anlatıcı Paul’ün oğlu Konrad, romanda daha çok internet ortamındaki paylaşımlarından ve babası Paul’ün açıklamalarından tanınmaktadır. Konrad, anne-oğul çatışması yaşayan babası Paul ile benzer bir yaşam sürmektedir. Boşanmış bir ailenin çocuğu olan Konrad anne ve babasının ayrı yaşamasından dolayı, onlarla çok yakın iletişim kuramaz ve onlara yabancılaşır. Bu noktada büyükanne Tulla, adeta çocuğun annesinin ve babasının yerini alarak onunla ilgilenmeye başlar. Ve ona daha önce hiç duymadığı, geçmişte yaşanan birtakım olayları anlatır. Tulla, Paul’ün ikisinin de geçmişini yazmasında ısrar eder. Ancak Paul bu isteği görmezden geldiğinde, Tulla, torunu Konrad'a oğluna yaptıramadığı birçok şeyi yaptırabileceğini hayal eder. Tulla’nın geçmişte yaşadıklarına dair çok büyük saplantıları vardır. Torunu ile aralarındaki yakınlık artınca Tulla, torunu Konrad’a bir bilgisayar hediye eder. Böylece araştırmacı yönü olan Konrad, büyükannenin de desteğiyle geçmişi araştırmaya yoğunlaşır. Kısa bir süre içerisinde internet ortamındaki tartışmaların odağında ve aranan kişilerden biri olur. Çok geçmeden internet Konrad’ın tek iletişim aracı olur. Ve Konrad giderek sağ eğilimli olan büyükannesinin söylemlerini dikkate alarak ona benzemeye başlar. Paul bu durumu fark ettiği an endişelenmeye başlar ancak Konrad internet ortamındaki tartışmaların ortasındadır artık;

Çok geçmeden, tartışma konusu yalnızca Führer’in Başkanlığa atanması olarak kalmadı, Wilhelm Gustloff’un doğum günü de işin içine girdi: Konny’nin, ‘kaderin belirlediği gerçek’ diye nitelediği şey üzerine alevlendi tartışma, bu gerçek, Şehit’in, olacakları önceden bilerek, Nazi Partisi’nin iktidarı ele geçireceği günde dünyaya gelmiş olmasıydı. Bu saptırma bütün sohbetçilere bir takdiri ilahi olarak sunuldu. Bunun üzerine, gerçek ya da uydurma David, Davos’ta hakkından geline Golyat’ı alaya aldı: “Öyleyse senin şu aciz Parti görevlisinin adı verilen geminin tam da onun doğum gününde ve Hitler’in hükümet darbesinin on ikinci yıldönümünde çoluk çocukla birlikte batmaya başlaması da bir takdiri ilahi demek, hem de tam Gustloff’un doğduğu dakikada, tam saat yirmi bir on altıda üç patlama oldu... (Grass 2003:133)

Konrad’ın aile içerisindeki kısa adı Konny’dir. Anlatıcı oğlunu anlattığı birçok kesitte ondan Konny olarak söz eder. Özellikle internet üzerinde karıştığı tartışmaların anlatıldığı bölümlerde, onun internetteki sohbet arkadaşıyla olan kavga ortamlarına tanık olan

Paul'ün, Konrad'ın oğlu olabileceği kuşkuları netlik kazanır. İki gencin karşılıklı konuşmalarını adeta rolleri üzerinde çalışılmış gibi oynamaları Paul'ü haklı çıkarır. Paul, Konrad'ın sohbet odasında gerçekten var olup olmadığını tam kestiremediği bir gün kişinin yeniden ortaya çıkıp tartışmaya katıldığında, gençlerden birinin oğlu olduğundan kesin olarak emin olur;

Birden ateş bastı beni: Bu, oydu! Komik çizgi adamlarla süslediği sitesinde bütün dünyaya masal anlatan kişi oğlumdu. Bir yandan da aileyle ilgili şeyleri açıklıyor, dolaysız, lafı dolaştırmadan konuşuyor: “Kıvrıcık saçlı erkek kardeşinin ölümünün ardından tam üç gün ağlayan ama sonra bir hafta boyunca ağzını açıp konuşmayan Konrad'ın ablası, benim sevgili büyükannemdir [...]. (Grass 2003: 84)

Konrad'ın tartışma sırasında ailesine dair verdiği açık bilgiler onu ele verir. Bunun üzerine Paul, oğlunun bir yanlışa sürükleneceği endişesiyle onunla son zamanlarda çok sıkı yakınlık kuran annesi Tulla'yı arar. Fakat anne Tulla, oğluyla yıllarca ilgilenmeyen Paul'ün söylediklerine ve endişesine bir anlam veremez. Paul, çareyi eski eşi Gabi'yi aramakta bulur ve Konny'yi görmek için Mölln'e gider. Konny'nin Schwerin'e büyükannesini ziyarete gittiğini öğrendiğinde ise durumu Gabi'yle paylaşmayı dener;

Anneye telefon ettiğimde beni başından savdı: “Saçmalama! Yıllarca Konradcığımızla ilgilenmedin, şimdi kendini fasulye gibi nimetten sayıp kalkmış meraklı baba rolü oynuyorsun...” Gabiye'de telefon ettim, sonra hafta sonunda kalkıp Mölln'e gittim, şu miskin deliğe, hatta giderken çiçek bile aldım. Konny'nin Schwerin'e, büyükannesini ziyarete gittiğini söyledi Gabi. Eski karıma beni kaygılandıran şeylerden söz etmek istediğimde lafı ağzıma tıkadı: “Benim evimde bu tür konuşmalar yaparı ve oğlumu aşırı sağcılarla görüşüyor diye suçlamarı men ediyorum... (Grass 2003: 84-85)

Konrad'ın büyükannesini ziyarete gitmiş olmasından da pek hoşlanmaz Paul. Çünkü internete girip onca araştırmayı yaptıktan sonra aşırı sağ söylemlerde bulunarak tıpkı David Frankfurter'in Wilhelm Gustloff'un izini sürerek onu öldürmesi gibi bir cinayet eyleminin planlanabileceği düşüncesine kapılır. Tüm bunların sorumlusu olarak da annesi Tulla'yı görür;

Tabii ya! Gustloff'tan sağ kurtulanların Baltık Denizi'nin kıyısındaki Damp sahil kasabasında yeniden bir araya gelmelerinden sonra oğluma tam takım bir Macintosh bilgisayar hediye eden kişi Anne idi. Anne oğlumun aklına bu işi soktuğunda Konrad on beşine yeni basmıştı. Oğlumun başına gelenlerin tek sorumlusu Anne'dir. Gabi ile ben bu konuda aynı görüşteyiz: Bütün talihsizlikler Konny'ye bu bilgisayar hediye edildiğinde başladı. (Grass 2003: 78)

Konrad bilgisayar hediyesini aldıktan sonra kendini neredeyse tamamen internet ortamında araştırma yapmaya verir ya da kendini tartışma ortamlarında bulur. Geçmişe dönük yapılan sohbetlerin sonunda konu yine 30 Ocak 1945'deki gemi faciasına gelir ve internette tartışma yine Wilhelm Gustloff'un öldürülmesi olayına getirilir. Konrad ile kendini David adıyla tanıtan iki genç arasındaki, “daha sonra evrensel boyutlara ulaşacak bir kavgaya yol açtı,” (Grass 2003: 167) açıklamasından da anlaşılacağı üzere büyük bir kavga çıkar. Hemen ardından internet ortamında karşılıklı atışmalar ve tahrikler başlar. Kendisini karşı tarafa Wilhelm olarak tanıtan Konrad, adının David olduğunu söyleyen gençle sohbet eder ve sohbette geminin batırılışını yeniden gündeme getirerek uzun zamandır unutulmuş olan Yahudilere yönelik eylemleri dijital ortama taşır;

Bunun üzerine sohbet odasında nefret saçıldı. Sövgülerin en hafifleri, ‘Yahudi güruhu’ ve Auschwitz yalancıları’ idi. Geminin batışının yeniden gündeme getirilmesiyle birlikte uzun zamandır unutulmuş olan “Yahudilere ölüm”! şeklindeki savaş çılgılığı günümüz gerçekliğinin dijital yüzeyine çıkmış oldu: köpüren bir nefret, nefret girdabı. Ulu Tanrım! Ne kadar çok şey birikmiş bunca zamandır, günden güne çoğalıyor, eyleme zorluyor. (Grass 2003: 169)

Yukarıdaki alıntıda üç farklı kaynaktan açıklamalara ulaşılır. Açıklamalar sırasıyla anlatıcı Paul, Wilhelm takma adıyla Paul’ün oğlu Konrad ve David takma adıyla Konrad’ın tartıştığı ‘Wolfgang’ tarafından yapılmaktadır. Gerçi tüm bu bilgileri okurlarla paylaşan ise sadece anlatıcıdır. Çünkü anlatıda olayları anlatan, yorumlayan ve değerlendiren arada bir de Konrad’la Wolfgang’ın söylemlerini paylaşan sadece Paul’dür. Metin her ne kadar iki kişinin karşılıklı düşüncelerini içeriyor olsa da anlatının temelinde Paul’ün açıklamaları vardır (Kinding / Dalarna: 2010).

Kitle iletişim araçlarının günümüz yaşam koşullarının neredeyse her aşamasında yer alması geçmişe dönük tarihsel bilgilerin de bu olanaklar çerçevesine öğrenilmesine yol açmıştır. Medyanın gerçekleri aslına uygun olarak hangi ölçüde yansıttığı ve yaşanmışlıkların belleklerde yeniden yer alması durumunda doğruluğunun, güvenilirliğinin sorgulanması noktasında yanlı ve olumsuz etkilenme tehlikesi/ riski ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu durumu Konrad örneği üzerinden açıklamaya çalıştığımızda, tarihsel bilgileri internetten öğrenmenin ötesinde aslında internet ortamından olumsuz etkilenen bir karakter olduğunu da söyleyebiliriz. Konrad karakteri, anlatıcının olay örgüsünde işaret ettiği düşünceden hareketle ‘sessiz çoğunluğun bir temsilcisi olarak’ görülmektedir. Ayrıca internet üzerinde tanıştığı ve kendisini aslında sırf tartışma ortamında Yahudi olarak tanıtan genci öldürmesi yazarın, Konrad üzerinden okurları tehlikenin asıl nereden kaynaklanabileceği konusunda uyararak istediğini düşündürmektedir. Konrad’ın eylemi, Turgut Gögebakan’a göre, “Sıradan görünen, her yerde rastlayabileceğimiz genç bir insanı, ortada mantıklı bir gerekçe olmadan katil eden ve toplumda aslında var olan potansiyel suç işleme eğilimidir” (Gögebakan 2007: 54). Savaş döneminde Yahudilere yönelik olan söz konusu eğilim, yabancılara olduğu kadar kendi düşüncesinin dışındaki herhangi birine yönelik bir hareket olarak da değerlendirilir. Konrad’ın da böyle bir düşünce içerisinde olduğu görülmektedir. Büyükannenin çocuğa anlattığı yaşanmış gerçekliğin aslında internet sitelerinde tartışmaya açılması ve bu sitenin bir Neo-Nazi sitesi olması son derece ironik bir durumdur. Olay örgüsünde bu durum etkili bir biçimde okura aktarılır. Ayrıca cinayet olayının anlatılması ile hem okura hem de kamuoyuna Almanya’nın yaşamış olduğu tarihsel trajedinin, tabunun gerçekliği yansıtılmaktadır. Aslında konuşulmasının ve gündeme getirilmesinin bile yasak olduğu bir dönemde internet ortamında tartışılan Gustloff gemisinin batırılış öyküsü Neo-Nazi sitesi aracılığı ile farklı bir boyuta taşınır. Almanların yaşanan olayların üzerini yıllarca örtmeleri ve görmezden gelmeleri, İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşananların konuşulmasının bir tabu sayılması, internet ortamındaki tartışmaların fitilini ateşlemiştir. Bu tartışmalar öyle uzar ki iki genç olacakları adeta birbirlerine haykırır;

Onları arkadaş sanabilirdi herkes, üzerlerine düşen bir borçmuş gibi karşılıklı olarak nefretlerini gidermeye gayret ediyorlardı. Wilhelm’in sohbet odasında sorduğu, Führer

bana hayatımı geri verse bana yine ateş eder miydin? Sorusunu David anında şöyle yanıtlamıştı: “Hayır, gelecek sefer sen beni kurşunla. (Grass 2003: 57)

Karşılıklı atışmalardan oluşan bu tehlikeli internet oyununun aslında sadece iki önemli oyuncusu vardır. Her ikisi de alıntıdan da anlaşılacağı üzere birbirlerini tahrik ederek sonunda yaşanması olası bir cinayete doğru birbirlerini hedef göstermektedirler. Bu durum bir kurban-katil ilişkisini işaret etmektedir. İnternet ortamında oldukça gergin tartışmalarda bulunan iki genç ölme/ öldürme olayından doğal bir durummuş gibi söz ederler. Söz konusu konuşmalarda gelecekte olabileceklere ilişkin göndermeler de bulunmaktadır (Göğebakan 2007: 102). Gençler arasında ilk önce bilgi edinme isteğiyle sürdürülen sanal ortamdaki görüşme, yavaş yavaş kendilerini ele verme ve olumsuz düşüncelerini de paylaşmaya evrilir. Paul tam da bu noktada tartışmada geçen ve Tulla'nın söylemleri olduğunu düşündüğü gerçeklerden hareketle oğlu Konrad'ın bir yanlış yapmak üzere olduğunu farkına varır. Sanal ortamında karşılıklı olarak atışan gençler yeni yaşanmış bir olay gibi günlerce batan gemideki ölü sayılarını sayıp hayatta kalanlarla kıyasladıktan sonra birden sessizliğe bürünür. Paul bu durumu hem endişe içerisinde izler hem de endişelerini şu sözleriyle aktarır;

Titanic'in çok daha az olan ölü sayısı ile karşılaştırıldıktan sonra, benim internette girip çıktığım sayfalarda bir süre yaprak kıpırdamadı. Sistemin çöktüğüne, havasının kaçtığına, oğlumun bu işten bıktığına, geminin batmasıyla birlikte Anne'nin kışkırtmalarının artık işe yaramadığına inanmaya başlamıştım. Ancak bu sessizlik yanıltıcıydı. Oğlum ansızın geri döndü, o bildik malzemeyi, tasarımını yenilediği sayfasında sundu. Bu kez resimler çoğunluktaydı. Görüntü oldukça kumlu olsa da açıklamalar koyu harfle verilmişti, bütün Dünya o dimdik yükselen ve Rünik yazıyla gösterilmiş zafer işaretinin altına Şehit'in adının oyulduğu graniti hayran hayran seyredebilirdi [...] Talimat almışçasına ya da dürtülmüş gibi David ortaya çıktı. Ancak ilk başta konu o anıt değil, Şehit'in katili oldu. (Grass 2003: 177-178)

Paul'ün açıklamasından da anlaşılacağı gibi Konrad, içinde bulunduğu hatadan dönmemiş, tam tersine çok iyi kullandığı internette ve bilgisayarda oluşturduğu yeni görünümlü sayfasıyla tekrar ortaya çıkmıştır. Konrad, sanal ortamdaki Almanya'nın yakın geçmişinin tartışma ortamına da geri dönmüştür. Tulla'nın kendisinin ve oğlunun geçmişinin kaleme alınması isteği böylece internet ortamında Nazi sitelerinde tekrar tartışılmaya başlanır. Gençlerin tüm ayrıntısına kadar Alman tarihinde yaşanmış ve konuşulması bile tabu sayılan konular hakkında bilgi sahibi olmaları da aslında Paul için şaşkınlık vericidir. Oysa çalışmanın başında da söz ettiğimiz gibi Z kuşağı internet, bilgisayar ve teknolojiyi oldukça etkili bir şekilde kullanmaktadır ve Konrad'la internette karşısına çıkan genç de bu kuşağın birer üyesidir.

“Yengeç Yürüyüşü”nde Konrad karakterinin dijital iletişim araçlarını özellikle de bilgisayarı çok iyi kullandığı kesitler dikkat çekmektedir. Konrad büyükanne Tulla'nın anlattıklarının dışında internet ortamından da tartışmayı sürdürebileceği bilgilere kolayca ulaşmayı başarmıştır. Daha önce de belirttiğimiz gibi bilgisayar ve internet teknolojilerinin gelişme aşamasında önemli katkıları olan baba Paul'un kuşağının ardından gelen Konrad'ın da dâhil edilebileceği Z kuşağı, iletişim teknolojilerini daha etkin biçimde kullanabilen kuşaklardan olmuştur. Konrad'ı bu çerçevede Z kuşağına dâhil edebileceğimiz gibi dijital çağın iletişim ortamlarından ve olanaklarından başarılı

bir şekilde yararlanabilecek potansiyelde bir genç olduğu yönünde bir açıklamada bulunabiliriz.

Sonuç

“Yengeç Yürüyüşü”nde ben -anlatıcı baba Paul’un bakış açısından oğlu Konrad’ın internet ortamında hiç tanımadığı bir gençle olan tartışmaları gözler önüne serilmiştir. Konrad’ın Neo-Nazilerin www.blutzeuge.de sayfasını düzenli olarak ziyaret etmesi babasının dikkatini çekmiş ve roman boyunca aslında Konrad’ın tüm eylemleri baba Paul tarafından izlenmiştir. Çalışmada, üç kuşak Pokriefke ailesinin en genç üyesi olan Konrad’ın, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Wilhelm Gustloff’un öldürülmesine benzer bir eyleme karışarak bir genci öldürmesi olayının dijital çağ ve olanakları ile olan bağlantısı irdelenmeye çalışıldı. Ayrıca bu eylemin gerçekleşmesi sırasında teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmasına rağmen, başta internet ve bilgisayar olmak üzere çeşitli iletişim araçlarının yanlış ve olumsuz eylemler için kullanılmasının Konrad üzerindeki olumsuz etkileri tespit edildi. Konrad karakterinin dijital dünyadaki yerinin çözümlenmesi noktasında; Konrad’ın olay örgüsünde geçtiği bölümler mercek altına alınmaya çalışıldı. Söz konusu bölümler Konrad’ın dijital ortamdan nasıl yararlandığı ve dijital ortamın kendisine olumlu ve olumsuz katkıları hakkında bir fikir verdi. Sonuç olarak, Konrad karakteri dijital kuşak olarak çözümlendiğinde, Günter Grass’ın, kuşağının temsilcisi bir sosyal tip yaratarak bu tip üzerinden Almanya’nın Nasyonal Sosyalist geçmişini tartıştığı görüldü.

Kaynakça

Birincil Kaynaklar

- Grass, Günter** (2003): *Yengeç Yürüyüşü*. Çev.: İlknur Özdemir. 2. Basım. İstanbul: Can Yayınları.
- Grass, Günter** (2018): *Teneke Trampet*. İstanbul: Akılcıların Kitapları.

İkincil Kaynaklar

- Boyken, Thomas, Immer, Nikolas** (2020): *Nachkriegslyrik: Poesie und Poetik zwischen 1945 und 1965*. Tübingen: Narr Francke Attempo Verlag GmbH & Co.KG.
- Gögebakan, Turgut** (2003): *Günter Grass’ın Yengeç Yürüyüşü adlı Yapıtında Gerçeklik ve Kurmaca*. Erzurum: Eser Ofset Matbaacılık.
- İplikçi, Handan Güler** (2017): İletişimde Temel Modeller ve Kitle İletişim Modelleri. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*. Cilt: 7, Sayı: 2.
- Kinding, Björn, Dalarna, Högskolan** (2010): *Wirklichkeit und Fiktion in Günter Grass Im Krebsgang. Eine erzähltheoretische Analyse*. TY2002-Literaturwissenschaftlicher C-Aufsatz.
- Kuyucu, Mihalis** (2017): Y Kuşağı ve Teknoloji: Y Kuşağının İletişim Teknolojilerini Kullanım Alışkanlıkları. *e-Gifder Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. Cilt: 5. Sayı: 2, 845-872.

- Lee, Youngju** (2017): *Erinnerungspraktiken in der neuen Erinnerungsliteratur Erfundene Erinnerung "in den Werken Im Krebsgang von Günter Grass und Austerlitz von W. G. Sebald*. Dissertation zur Erlangung des akademischen Grades, Konstanz.
- Nahya, Nilüfer** (2012): Sunuş/ Presentation, *Folklor/ Edebiyat, Siber Kültür Özel Sayısı*. Cilt: 18. Sayı: 72, 7-12.
- Wassmann, Elena** (2009): *Die Novelle als Gegenwartsliteratur: Intertextualität Intermedialität und Selbstreferentialität bei Martin Walser, Friedrich Dürrenmatt, Patrick Süskind und Günter Grass*, Ingbert: Röhrig Universitätsverlag GmbH.